

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در نظم حقوقی کنونی

محمد رضا معین

عضویت علم دانشگاه آزاد اسلامی
واحد راق و کمال دادگستری

سید احمد باختر

مدرس دانشگاه
و وکیل دادگستری

انتشارات جاودانه

سرشناسه	: باختر، سید احمد، ۱۳۴۳-
عنوان قراردادی	: ایران. قانون اساسی
عنوان و نام پدیدآور	: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در نظم حقوقی کنونی/
مشخصات نشر	: سید احمد باختر، محمدرضا معین
مشخصات ظاهری	: تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۶
شابک	: ۷۴۰ ص.
وضعیت فهرست‌نویسی	: ۸-۵۲۵-۱۵۸-۶۰۰-۹۷۸
موضوع	: فیپا
روضوع	: قانون اساسی - - ایران
شناسه اف‌آر‌دی	: Constitutions - - Iran
رده‌بندی کنگ	: معین، محمدرضا، ۱۳۵۲-
رده‌بندی دیوپی	: ۱۳۹۶/۵۱۳۶۸/۵۴/۲۰ KMHT
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۲/۵۵۰۲۳
	: ۴۶۶۴۴

عنوان کتاب: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در نظم حقوقی کنونی
 مؤلفان: سید احمد باختر، محمدرضا معین
 ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۶
 قطع و تیراژ: رقعی، ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال با جلد نفیس
 شابک: ۸-۵۲۵-۱۵۸-۶۰۰-۹۷۸

[http:// www.jangal.com](http://www.jangal.com)

[email: info@junglepub.org](mailto:info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰

۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

پیشگفتار

ایران به لحاظ داشتن قانون اساسی، دارای دو تجربه قانونگذاری است:

الف - پس از انقلاب مشروطیت، مجلس اول قانونگذاری در سال ۱۲۸۵ هجری شمسی اقدام به تدوین قانون اساسی نمود. قانون اساسی مصوب مجلس اول توسط مظفّر الدین شاه قاجار به مردم اعطاء گردید. به همین علت، نویسندگان حقوق اساسی (ابوالفضل قاضی، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، ص ۹۶) این قانون اساسی را «قانون اساسی اعطایی» نامیده‌اند. اولین قانون اساسی ایران به جهت نقایصی از جمله اینکه این قانون عمدتاً به حقوق زمامداران پرداخته بود و از حقوق ملت سخنی به میان نیاورده بود، مورد ایراد قرار گرفت. بدین سبب در سال ۱۲۸۶ متنی دیگر به عنوان «متمم قانون اساسی مشروطیت» تدوین و به اضافه شد و به همین جهت، قانون اساسی مشروطیت را «قانون اساسی دو متنی» می‌نامند.

ب - پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، مجلسی به نام مجلس خبرگان قانون اساسی یا مجلس بررسی نهایی قانون اساسی مأمور تدوین قانون اساسی شد. مجلس مذکور، قانون اساسی را در یک مقدمه، ۱۲ فصل و ۱۷۵ اصل تنظیم نمود و سپس طی همه پرسی به تأیید مردم رسید و تحت عنوان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ لقب گرفت. به واسطه اشکالات عملی و ناهماهنگی‌های موجود در قوای سه گانه (ر.ک: سید

محمد هاشمی، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد اول ص ۳۲ به بعد) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۸ مورد بازنگری قرار گرفت. از جمله اشکالات و ناهماهنگی‌ها در قانون اساسی ۱۳۵۸، ناهماهنگی در قوه مجریه بود؛ به نحوی که رئیس جمهور که منتخب مستقیم مردم بود دارای اختیارات زیادی در قوه مجریه نبود و در عوض، نخست وزیر که توسط رئیس جمهور به مجلس معرفی می‌گردید عملاً زمام امور قوه مجریه را به عهده داشت. در بازنگری سال ۱۳۶۸ عمده‌تأ اداره شورایی امور کنار گذاشته شد و خصیصه «ریاستی» پیدا کرد؛ بدین ترتیب که پس از حذف و رئیس جمهور، اختیارات قوه مجریه را به عهده گرفت. باور قضائه که توسط شورای پنج نفره (شورای عالی قضایی) اداره می‌شد به عهده ریاست قوه قضائیه سپرده شد.

به هر حال هم اکنون قانون اساسی بازنگری شده ۱۳۶۸ در نظام حقوقی ایران حکم فرماست. این قانون دارای یک مقدمه، ۱۴ فصل و ۱۷۷ اصل است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به معنای است و بر خلاف ظاهر امر، بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ آن را از حالت تک متنی در نمی‌آورد، بدان جهت که متنی به متن قانون اساسی ۱۳۵۸ اضافه نشده، بلکه متن ۱۳۵۸ در بعضی اصول تغییر پیدا کرده و یا به آن متون اصولی اضافه شده که نمی‌توان اصول اضافه شده را متنی جداگانه دانست.

قانون اساسی، مهمترین سند حقوقی - سیاسی یک کشور است که در آن، ظایف و اختیارات زمامداران از یک طرف و حقوق و تکالیف شهروندان از طرف دیگر مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. این قانون به عنوان قانون پایانی در رأس سلسله مراتب قوانین قرار گرفته، لذا تمام قوانین و مقررات پس از آن، مطابق با قانون اساسی باشند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک سند مکتوب، مهمترین منبع حقوق اساسی در ایران محسوب شده و لذا مطالعه حقوق اساسی ایران تا اندازه زیادی - رگرو بررسی دقیق قانون اساسی می‌باشد. این قانون در سال ۱۳۵۸ توسط مجمع خبرگان قانون اساسی تدوین و در همه پرسی همان سال به تصویب رسیده و در سال ۱۳۶۸ به فرمان حضرت امام خمینی (ره) توسط شورای بازنگری قانون اساسی مورد بازنگری قرار گرفته و در همه پرسی مورخ ۱۳۶۸/۵/۶ به قبول و تأیید ملت ایران نائل گردیده است.

اصلاحات سال ۱۳۶۸ بدین ترتیب است:

۱- در تمامی اصول و سرفصل‌ها و مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، عبارت «مجلس شورای ملی» به «مجلس شورای اسلامی» تغییر یافته است.

۲- عنوان مبحث اول فصل نهم به «ریاست جمهوری و وزراء» تبدیل گردیده و عنوان «مبحث سوم» همین فصل (قبل از اصل یکصد و چهل و

سوم) به «مبحث دوم» تغییر یافته و عنوان «مبحث دوم، نخست وزیر و وزراء» (قبل از اصل یکصد و سی و سوم) حذف گردیده و عنوان «فصل دوازدهم، رسانه‌های گروهی» به «فصل دوازدهم، صدا و سیما» تغییر یافته است و قبل از اصل یکصد و هشتاد و ششم، عنوان «فصل سیزدهم، شورای عالی امنیت ملی» و قبل از اصل یکصد و هفتاد و هفتم، عنوان «فصل چهارم، بازنگری در قانون اساسی» اضافه شده است.

۳- اصول ۵- ۵۷- ۶۰- ۶۴- ۶۹- ۷۰- ۸۵- ۸۷- ۸۸- ۸۹- ۹۱- ۹۹- ۱۰۷- ۱۰۹- ۱۱۰- ۱۱۱- ۱۱۲- ۱۱۳- ۱۲۱- ۱۲۲- ۱۲۴- ۱۲۶- ۱۲۷- ۱۲۸- ۱۳۰- ۱۳۱- ۱۳۲- ۱۳۳- ۱۳۴- ۱۳۵- ۱۳۶- ۱۳۷- ۱۳۸- ۱۴۰- ۱۴۱- ۱۴۲- ۱۵۷- ۱۵۸- ۱۶۰- ۱۶۱- ۱۶۲- ۱۶۴- ۱۷۳- ۱۷۴- و ۱۷۵ اصلاح شده و تغییر و تتمیم یافته است و به جای اصول قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ قرار گرفته و اصول ۱۷۶ و ۱۷۷ نیز از قانون اساسی اضافه شده است.

محتوای این کتاب شامل اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ با اصلاحات و الحاقات ۳۶۸، نظریات شورای نگهبان، واژه‌شناسی، دیدگاه‌های حقوقی و قوانین و مقررات مرتبط با هر اصل می‌باشد.

نویسندگان امیدوارند که با استعانت از خداوند متعال و تکیه بر تجربه چندین سال تدریس حقوق اساسی و تحقیق و پژوهش در حوزه حقوق عمومی، مجموعه‌ای مؤثر و مطلوب برای استفاده عرضه گردد.

سید احمد باختر - محمد رضا معین

اسفند ماه ۱۳۹۵

فهرست مطالب

فصل اول - اصول کلی

۱۳	 اصل ۱ - شکل حکومت
۱۵	 اصل ۲ - پایه ها و اساس جمهوری اسلامی
۱۶	 اصل ۳ - وظایف دولت
۱۸	 اصل ۴ - محوریت ارزش اسلامی
۲۰	 اصل ۵ - ولایت فقیه
۲۱	 اصل ۶ - اتکاء امور به آراء عمر می
۲۲	 اصل ۷ - شوراها
۲۴	 اصل ۸ - امر به معروف و نهی از منکر
۳۳	 اصل ۹ - تفکیک ناپذیری آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی کشور
۳۷	 اصل ۱۰ - خانواده
۵۴	 اصل ۱۱ - وحدت مسلمانان
۵۱	 اصل ۱۲ - دین رسمی ایران
۵۵	 اصل ۱۳ - اقلیت های دینی
۵۷	 اصل ۱۴ - نحوه رفتار با غیر مسلمانان

فصل دوم - زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور

۵۸	 اصل ۱۵ - زبان و خط رسمی
۵۹	 اصل ۱۶ - تدریس زبان عربی

اصل ۱۷ - تاریخ رسمی کشور ۶۰

اصل ۱۸ - پرچم رسمی ۶۰

فصل سوم - حقوق ملت

اصل ۱۹ - برابری قومی ۶۲

اصل ۲۰ - حمایت یکسان قانون از افراد ۶۳

اصل ۲۱ - حقوق زنان ۶۶

اصل ۲۲ - مصونیت از تعرض ۸۲

اصل ۲۳ - منع تنیش عقاید ۸۷

اصل ۲۴ - آزادی عقاید ۹۰

اصل ۲۵ - ممنوعیت تجسس ۱۲۱

اصل ۲۶ - آزادی احزاب ۱۲۳

اصل ۲۷ - آزادی اجتماعات و راهپیمایی ۱۴۰

اصل ۲۸ - اشتغال ۱۴۱

اصل ۲۹ - تأمین اجتماعی ۱۴۱

اصل ۳۰ - آموزش و پرورش رایگان ۱۴۴

اصل ۳۱ - حق داشتن مسکن ۱۴۶

اصل ۳۲ - نحوه دستگیری و بازداشت ۱۶۰

اصل ۳۳ - آزادی در انتخاب محل اقامت ۱۶۴

اصل ۳۴ - حق دادخواهی ۱۶۷

اصل ۳۵ - حق انتخاب وکیل ۱۶۷

اصل ۳۶ - مرجع صالح برای مجازات ۱۷۷

اصل ۳۷ - اصل برائت ۱۷۸

اصل ۳۸ - منع شکنجه ۱۷۹

اصل ۳۹ - ممنوعیت هتک حرمت ۲۱۶

اصل ۴۰ - منع سوء استفاده از حق	۲۱۷
اصل ۴۱ - حق تابعیت ایران	۲۱۷
اصل ۴۲ - کسب تابعیت ایران	۲۲۰

فصل چهارم - اقتصاد و امور مالی

اصل ۴۳ - ضوابط اقتصادی	۲۲۵
اصل ۴۴ - بخش های اقتصاد	۲۲۸
اصل ۴۵ - انفال و ثروت های عمومی	۲۶۰
اصل ۴۶ - مالکیت کسب و کار	۲۸۸
اصل ۴۷ - مالکیت شخصی	۲۸۹
اصل ۴۸ - سهم تملیض در توزیع امکانات	۲۹۰
اصل ۴۹ - ثروت های ملی و منابع یا باد آورده	۲۹۱
اصل ۵۰ - حفاظت محیط زیست	۳۰۳
اصل ۵۱ - اصل قانونی بودن مالیات	۳۱۷
اصل ۵۲ - چگونگی تهیه و تصویب بودجه کل کشور	۳۱۷
اصل ۵۳ - تمرکز دریافت ها و پرداخت های دولت	۳۲۰
اصل ۵۴ - ساختار دیوان محاسبات کشور	۳۲۰
اصل ۵۵ - وظایف دیوان محاسبات	۳۲۱

فصل پنجم - حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن

اصل ۵۶ - حاکمیت و انواع آن	۳۲۴
اصل ۵۷ - ولایت مطلقه و قوای حاکم	۳۲۵
اصل ۵۸ - چگونگی اعمال قوه مقننه	۳۲۷
اصل ۵۹ - همه پرسی تقنینی	۳۲۹
اصل ۶۰ - چگونگی اعمال قوه مجریه	۳۲۹
اصل ۶۱ - چگونگی اعمال قوه قضائیه	۳۳۱

فصل ششم - قوه مقننه

- اصل ۶۲ - چگونگی انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۳۳۲
- اصل ۶۳ - مدت نمایندگی مجلس ۳۳۲
- اصل ۶۴ - تعداد نمایندگان مجلس ۳۳۳
- اصل ۶۵ - چگونگی رسمیت یافتن جلسات مجلس ۳۳۴
- اصل ۶۶ - چگونگی انتخاب رئیس و هیأت رئیسه مجلس ۳۳۴
- اصل ۶۷ - سوگند نمایندگان ۳۳۷
- اصل ۶۸ - بوفه انتخابات ۳۳۹
- اصل ۶۹ - مالیات بر مذاکرات مجلس ۳۳۹
- اصل ۷۰ - نحوه حضور و مقدمات اجرایی در مجلس ۳۴۱
- اصل ۷۱ - اختیار وضع قانون ۳۴۶
- اصل ۷۲ - محوریت قانون اساسی و مذهب رسمی در تصویب قانون ۳۴۸
- اصل ۷۳ - تفسیر قانون عادی ۳۴۸
- اصل ۷۴ - چگونگی تهیه لوایح و طرحهای قانونی ۳۵۰
- اصل ۷۵ - چگونگی ارائه طرحها و لوایح مناسب از خط اقتصادی ... ۳۵۱
- اصل ۷۶ - تحقیق و تفحص ۳۵۲
- اصل ۷۷ - تصویب عهدنامه‌های بین المللی ۳۵۵
- اصل ۷۸ - منع تغییر در خطوط مرزی ۳۵۹
- اصل ۷۹ - منع برقراری حکومت نظامی ۳۶۰
- اصل ۸۰ - وامها و کمک‌های بلاعوض ۳۶۰
- اصل ۸۱ - منع اعطای امتیاز به خارجیان ۳۶۰
- اصل ۸۲ - منع استخدام کارشناسان خارجی ۳۶۱
- اصل ۸۳ - غیر قابل انتقال بودن بناها و اموال دولتی نفیس ۳۶۲

اصل ۸۴ - مسئولیت نمایندگان مجلس	۳۶۶
اصل ۸۵ - قائم به شخص بودن سمت نمایندگی	۳۶۸
اصل ۸۶ - مصونیت نمایندگان مجلس	۳۷۶
اصل ۸۷ - اخذ رأی اعتماد برای هیأت وزیران	۳۸۲
اصل ۸۸ - نحوه سؤال از مقامات اجرایی	۳۸۳
اصل ۸۹ - نحوه استیضاح مقامات اجرایی	۳۸۶
اصل ۹۰ - شکایت از طرز کار قوای سه گانه	۳۸۸
اصل ۹۱ - هدف و ترکیب اعضای شورای نگهبان	۳۹۰
اصل ۹۲ - مدت عضویت اعضای شورای نگهبان	۳۹۳
اصل ۹۳ - عده - تبیین مجلس بدون شورای نگهبان و استثنائات مربوطه	۳۹۳
اصل ۹۴ - آیین کار تصویب مصوبات مجلس با شرع و قانون اساسی	۳۹۴
اصل ۹۵ - تمدید وقت رسیدگی به مصوبات مجلس	۳۹۵
اصل ۹۶ - مرجع تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با شرع و قانون اساسی	۳۹۵
اصل ۹۷ - موارد حق و تکلیف حضور اعضای شورای نگهبان در مجلس	۳۹۸
اصل ۹۸ - تفسیر قانون اساسی	۳۹۸
اصل ۹۹ - نظارت شورای نگهبان بر انتخابات	۳۹۹
فصل هفتم - شوراها	
اصل ۱۰۰ - هدف از تشکیل شوراهای اسلامی و چگونگی انتخاب اعضای آنها	۴۰۰
اصل ۱۰۱ - فلسفه تشکیل شورای عالی استانها	۴۴۷

- اصل ۱۰۲ - حق ارائه طرح توسط شورای عالی استانها به مجلس ۴۵۶
- اصل ۱۰۳ - الزام به رعایت تصمیمات شوراها توسط مقامات دولتی . ۴۵۶
- اصل ۱۰۴ - شوراهاى اسلامى کار ۴۵۷
- اصل ۱۰۵ - الزام عدم مخالفت تصمیمات شوراها با شرع و قانون ۴۵۷
- اصل ۱۰۶ - انحلال شوراها ۴۵۸

فصل هشتم - رهبر یا شورای رهبری

- اصل ۱۰۷ - خبرگان رهبری ۴۶۱
- اصل ۱۰۸ - چگونگی تصویب و تغییر قانون و آیین نامه داخلی مجلس خبرگان رهبری ۴۶۲
- اصل ۱۰۹ - شرایط صفا رهبر ۴۶۷
- اصل ۱۱۰ - وظایف و اختیارات رهبر ۴۶۷
- اصل ۱۱۱ - چگونگی برگزیدن رهبر و شرایط پس از آن ۴۷۲
- اصل ۱۱۲ - مجمع تشخیص مصلحت نظام ۴۷۴

فصل نهم - قوه مجریه

- اصل ۱۱۳ - ارکان قوه مجریه ۴۷۷
- اصل ۱۱۴ - مدت زمان ریاست جمهوری ۴۷۸
- اصل ۱۱۵ - شرایط نامزدهای ریاست جمهوری ۴۷۹
- اصل ۱۱۶ - اعلام آمادگی نامزدهای ریاست جمهوری برای انتخابات ۴۷۹
- اصل ۱۱۷ - چگونگی انتخاب رئیس جمهور ۴۷۹
- اصل ۱۱۸ - نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری ۴۸۰
- اصل ۱۱۹ - فاصله زمانی انتخاب رئیس جمهور ۴۸۱
- اصل ۱۲۰ - تأخیر در انتخابات ریاست جمهوری ۴۸۱
- اصل ۱۲۱ - سوگند ریاست جمهوری ۴۸۱

۴۸۳	اصل ۱۲۲ - مسئولیت‌های ریاست جمهور
۴۸۷	اصل ۱۲۳ - امضای مصوبات مجلس
۴۸۸	اصل ۱۲۴ - معاونان رئیس جمهور
۴۸۹	اصل ۱۲۵ - امضای قراردادها و موافقت نامه‌های بین‌المللی
۴۸۹	اصل ۱۲۶ - مسئولیت برنامه و بودجه و امور استخدامی
۴۹۰	اصل ۱۲۷ - نمایندگان ویژه دولت
۴۹۲	اصل ۱۲۸ - چگونگی تعیین سفرا
۴۹۲	اصل ۱۲۹ - اعطای نشان‌های دولتی
۴۹۳	اصل ۱۳۰ - چگونگی استعفای رئیس جمهور
۴۹۳	اصل ۱۳۱ - موارد استعفا رئیس جمهور
	اصل ۱۳۲ - عدم اجرای بعضی امور هنگام عدم حضور رئیس جمهور
۴۹۴	
۴۹۵	اصل ۱۳۳ - چگونگی تعیین وزراء
۴۹۷	اصل ۱۳۴ - چگونگی اداره هیأت وزیران
۴۹۹	اصل ۱۳۵ - استعفای هیأت وزیران و وزراء
۵۰۰	اصل ۱۳۶ - عزل وزراء
۵۰۲	اصل ۱۳۷ - مسئولیت‌های وزراء
۵۰۳	اصل ۱۳۸ - وضع تصویب نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها
	اصل ۱۳۹ - چگونگی صلح دعاوی و داوری راجع به اموال عمومی و دولتی
۵۱۳	
۵۱۶	اصل ۱۴۰ - چگونگی رسیدگی به اتهام مقامات اجرایی
۵۱۸	اصل ۱۴۱ - ممنوعیت جمع مشاغل دولتی
۵۲۳	اصل ۱۴۲ - نحوه رسیدگی به دارایی مقامات
۵۳۱	اصل ۱۴۳ - وظایف ارتش

- اصل ۱۴۴ - مکتبی بودن ارتش ۵۳۱
- اصل ۱۴۵ - منع عضویت خارجیان در ارتش ۵۳۲
- اصل ۱۴۶ - منع استقرار پایگاه نظامی خارجی ۵۳۸
- اصل ۱۴۷ - ارتش در زمان صلح ۵۳۹
- اصل ۱۴۸ - منع بهره برداری شخصی از امکانات ارتش ۵۳۹
- اصل ۱۴۹ - ترفیع و سلب درجه نظامیان ۵۳۹
- اصل ۱۵۰ - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۵۳۹
- اصل ۱۵۱ - آموزش نظامی همگانی ۵۴۰

فصل دهم - سیاست خارجی

- اصل ۱۵۲ - سیاست خارجی و سلطه پذیری ۵۴۱
- اصل ۱۵۳ - منع انعقاد قراردادهای سلطه طلبانه ۵۴۱
- اصل ۱۵۴ - حمایت از استقلال ۵۴۱
- اصل ۱۵۵ - پناهندگی سیاسی ۵۴۱

فصل یازدهم - قوه قضائیه

- اصل ۱۵۶ - اهداف و وظایف قوه قضائیه ۵۴۳
- اصل ۱۵۷ - چگونگی انتخاب رئیس قوه قضائیه ۵۴۸
- اصل ۱۵۸ - وظایف رئیس قوه قضائیه ۵۵۰
- اصل ۱۵۹ - مرجع رسمی شکایات ۵۵۲
- اصل ۱۶۰ - وظایف و اختیارات و چگونگی انتخاب وزیر دادگستری ۵۵۳
- اصل ۱۶۱ - دیوان عالی کشور ۵۵۶
- اصل ۱۶۲ - رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور ۵۶۱
- اصل ۱۶۳ - صفات و شرایط قاضی ۵۶۱
- اصل ۱۶۴ - مصونیت قضات ۵۶۴
- اصل ۱۶۵ - علنی بودن محاکمات ۵۸۳

اصل ۱۶۶ - مستدل و مستند بودن احکام دادگاهها.....	۵۸۶
اصل ۱۶۷ - الزام قضات در رسیدگی و صدور حکم.....	۵۸۷
اصل ۱۶۸ - جرایم سیاسی و مطبوعاتی.....	۵۸۹
اصل ۱۶۹ - عطف به ماسبق نشدن قانون.....	۶۲۲
اصل ۱۷۰ - الزام قضات به خودداری از اجرای مصوبات دولتی غیر شرعی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه.....	۶۲۳
اصل ۱۷۱ - تقصیر یا اشتباه قاضی در رسیدگی به پرونده‌ها.....	۶۲۹
اصل ۱۷۱ - محاکم نظامی.....	۶۳۴
اصل ۱۷۳ - دیوان عدالت اداری.....	۶۵۴
اصل ۱۷۴ - سازمان بزرگترین کشور.....	۶۸۴
فصل نوازدهم - صدا و سیما	
اصل ۱۷۵ - صدا و سیما.....	۶۹۳
فصل سیزدهم - شورای عالی امنیت ملی	
اصل ۱۷۶ - شورای عالی امنیت ملی.....	۷۱۶
فصل چهاردهم - بازنگری در قانون اساسی	
اصل ۱۷۷ - بازنگری در قانون اساسی.....	۷۱۸